

СТАНОВИЩЕ

ОТ ПРОФ., Д. ИЗК. РОМЕО ПОПИЛИЕВ,

ОТ ИНСТИТУТА ЗА ИЗСЛЕДВАНЕ НА ИЗКУСТВОТА ПРИ Б А Н,

ОТНОСНО ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД НА ДЕЛЯНА МАНЕВА

ЗА ПРИСЪЖДАНЕТО НА ОБРАЗОВАТЕЛНАТА И НАУЧНА СТЕПЕН „ДОКТОР”

Дисертационният труд на Деляна Манева „Предизвиканото тяло”, въпреки че се отнася за едни твърде известни и на пръв поглед достатъчно познати театрални фигури и феномени на ХХ век, наистина се оказва сериозен и предизвикателен поглед върху тях. Доколкото през последните петдесетина години се установи тенденцията човекът – в изкуството, философията и пр. – да се мисли тъкмо през *тялото*, това заглавие изглежда съвсем разбираемо, макар неговият избор да се държи всъщност върху доста по-сложни основания. Защото би било елементарно да търсим причината за това привилегировано положение на тялото като пресечна точка на мисленето от него, за него и само чрез него единствено в материалистичния и хедонистичен уклон на епохата. И тъкмо в предложените в текста анализи и разсъждения разбирането за телесното далеч надхвърля границите на материалното, външно и видимо тяло.

Тялото бива предизвикано, именно за да излезе от обичайната си телесност и навици. Всъщност както да излезе от себе си, от своето ежедневие, така и да се върне в истинското себе си, да мисли себе си. Както казва Д. Манева, тялото трябва да осъзнае възможностите си като динамика и философия, като поетика на движението и генератор на различни естетики. Авторката проследява в дисертацията си всички техники и физически тренинги, изобретени през ХХ век за това предизвикване. Разбира се, тя започва от А. Арто и влиянието на Изтока, от връзките, влиянията и разликите между принципите на тренинг в Източния и Западния театър. Актьорът в състояние на тренинг според нея всъщност се връща към детството, като му биват отнети познатите средства за изразяване и то трябва да намери други. Манева вижда, разбира се, интереса към тренинга най-вече в изявите на алтернативния, неконвенционален театър и в работата на театралните лаборатории, но също така е наясно с опасността да се

прилагат готови форми на тренинг, извадени от контекста, което понякога довежда до маниерност и аморфност на структурата. През цялото време трепти основателната тревога в съзнанието ѝ, че предизвикването на тялото може също така да доведе до неговото блокиране.

Подробното въвеждане в различните методи от театрални тренинги през XX век, Манева, както може да се очаква, започва със системата на Станиславски, като акцентира върху неговия метод на физическите действия. Тя търси и допирните точки между еволюираните му възгледи с биомеханиката на Мейерхолд, който вече вижда тялото не като система от нервно-физиологични процеси, а като материал, който може и трябва да се трансформира и моделира. За разлика от двамата, при Михаил Чехов освободената мисъл от тежестта на паметта и усилията на анализа трябва да води тялото. После Д. Манева продължава с негативния метод на Гротовски; както пише, „един от най-мистичните и същевременно един от най-практичните учители в театъра“, който се стреми по своите думи към „разоръжаването на актьора“. Тази цел обаче, както остроумно отбелязва авторката, може да дойде само след неговото въоръжаване. Именно от Гротовски физическият тренинг заживява самостоятелен живот – извън спектакъла – налагайки се все повече и като отделен естетически продукт. Богатата тренингова практика на Гротовски е може би същинската основа в дисертацията на Д. Манева. Съвсем естествено в работата следват описанията и анализите на предизвикателствата, които Еуженио Барба и Томас Ричард отправят към тялото на актьора, към неговите съпротиви, към откриването на импулсите му и развитието на енергиите му. Всъщност усилието на всички тези театрални практики от втората половина на миналия век е насочено към това, „тялото да стане достатъчно свободен канал за циркулация на енергиите.“

Деляна Манева е отлично запозната с литературата върху разглежданите обекти, но това всъщност е най-малкото, което може да се каже в случая. Тя е вникнала дълбоко и в тренинговата практика на тези театрални новатори, винаги въоръжена и с нужната доза внимание, будност и критицизъм. За да разбереш нещо, разбира се, не можеш да останеш в него. Трябва и да умееш да се дистанцираш, да се освободиш от обхвата и влиянието му; така, както предизвиканото тяло, за да може да достигне другото „себе си“ трябва да се освободи от своята привичност. Тази способност за

разбиране, анализ и интерпретация на авторката, за приближаване, вникване и дистанциране едновременно, придава една изключителна зрялост на нейния дисертационен труд и го издига много по-високо като резултат от изначалното и относително скромно посочено намерение за постигането на „образователната и научна степен „доктор“. Разбира се, би било добре текстът да се издаде и като книга. Всички материали по защитата са налице, авторефератът обхваща основните тези и дава добра представа за дисертацията.

На основата на написаното по-горе, убедено предлагам на Театралния департамент към НБУ да присъди на Деляна Манева образователната и научна степен „доктор“.

Проф., д. изк. Ромео Попилиев